

Landschappelijke inpassing
Oude Aaltenseweg 70a in Lichtenvoorde

Colofon

Landschappelijke inpassing
Oude Aaltenseweg 70a

Uitgevoerd door: Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: Van Westreenen
Contactpersoon: B. Wopereis

Projectnummer en versie: 928, versie 1.0		Status: Concept
Projectleider: Ing. P. Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P. Leemreise	Rapportdatum: 16-11-2016
Ligging projectgebied: Oude Aaltenseweg 70a, Lichtenvoorde		

Correspondentieadres:
Aladnaweg 18
7122 RR Aalten
info@natuurbankoverijssel.nl

@natuurbankOverijssel

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	3
2 Het plangebied.....	3
2.1 Ligging.....	3
2.2 Beschrijving van het plangebied.....	3
2.3 Landschap.....	4
2.4 Ruimtelijke analyse.....	5
3 Voorgenomen activiteit.....	5
4 Voorstel voor landschappelijke inpassing.....	6
4.1 Uitgangspunten voor erfinpassing.....	6
4.2 Uitgangspunten voor het opstellen van een erfinpassingsplan.....	6
4.3 Het erfinrichtingsplan.....	7
4.4 Versterking van het landschap.....	7
4.5 Inrichtingsmaatregelen.....	8
4.6 Beheer.....	10

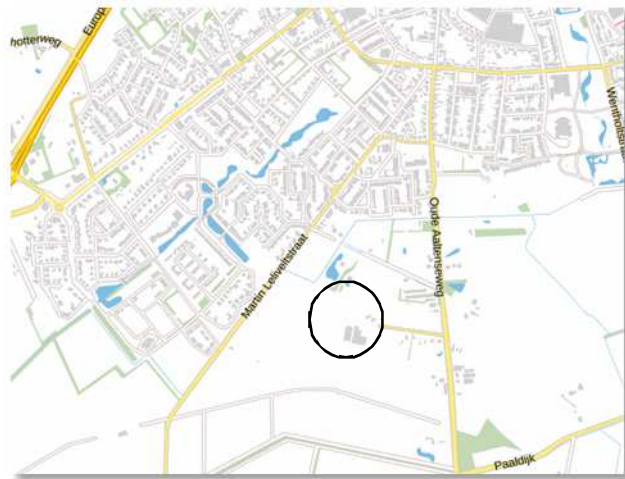
1 Inleiding

Er zijn concrete plannen voor de herontwikkeling van een agrarisch erf op het adres Aaltenseweg 70a in Lichtenvoorde. Op het erf staan zes kippenstallen welke gesloopt zullen gaan worden om plaats te maken voor drie vrijstaande woningen en een paardenstal. In voorliggend rapport wordt de erfopzet, landschappelijke inpassing van het erf en versterking van het landschap gepresenteerd. Dit plan is tot stand gekomen na een analyse van het landschap waarbij o.a. is gekeken naar streekeigen beplanting en beplantingsvormen. Naast een voorstel voor inrichting, wordt het rapport afgesloten met een voorstel voor beheer van de beplanting.

2 Het plangebied

2.1 Ligging

Het plangebied ligt aan de Oude Aaltenseweg 70a in Lichtenvoorde. Het ligt in het buitengebied net ten zuiden van de kern Lichtenvoorde. Het ligt tussen de Oude Aaltenseweg en de Martin Leliveldstraat. Op onderstaande kaart wordt de globale ligging van het plangebied aangeduid met de cirkel.

Globale ligging van het plangebied. (bron: PDOK.nl)

2.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat uit een zestal varkensstallen, omgeven door agrarisch cultuurland. Tot het plangebied behoort geen (bedrijfs)woning. Ten zuiden van de stallen staat natuurlijke opslag van vlier, grote brandnetel, berken en wilgen en aan de oostzijde van de stallen staat een houtsingel met zomereik, ruwe berk, vuilboom en lijsterbes. De cultuurgronden ten westen en noordwesten van de stallen kennen een intensief agrarisch gebruik en bestaan uit een monocultuur van Engels raaigras. Het erf wordt ontsloten door een verharde weg vanaf de Oude Aaltenseweg. Op onderstaande afbeelding wordt het plangebied in detail weergegeven.

Begrenzing van het plangebied. bron: PDOK.nl

Impressie van het plangebied. Foto's: Natuurbank Overijssel.

2.3 Landschap

Het plangebied ligt in een gebied dat op de topografische kaart 'Het Veen' wordt genoemd. Deze benaming staat op de meest actuele kaart, maar ook op de historische topografische kaart anno 1900. Het is een verwijzing naar de natte omstandigheden, veroorzaakt door afstromend hemelwater vanaf het Oost-Nederlands plateau in westelijke richting. Het landschapstype in en rond het plangebied behoort tot het broek- en goorontginningslandschap. Ook de namen van straten in de directe omgeving, zoals eerste-, tweede- en derde broekdijk vormen een verwijzing naar dit landschapstype. Op onderstaande uitsnede van de historische topografische kaart, wordt de ligging van het plangebied weergegeven.

Ligging van het plangebied op de historische topografische kaart anno 1900. Bron: Kadaster.

Het landschap in de 18^e en 19^e eeuw rondom het plangebied bestond hoofdzakelijk uit kleine hooilanden, omgeven door elzen (hakhout)singels. Boerderijen ontbraken grotendeels. Het gebied is stapsgewijs ontgonnen via de ontginningswegen. Deze ontginningswegen zijn herkenbaar op de topografische kaart als lange, rechte wegen. De ontginning startte veelal op de hogere, en dus drogere delen. De meest natte delen werden pas eind 19^e eeuw ontgonnen. Deze 'woeste gronden' zijn op bovenstaande kaart nog herkenbaar als paarse vlakken (natte heide en hoogveen).

Kenmerkende beplantingsvormen in het oude landschap vormen de elzen singels en bosjes. Deze werden als hakhout gebruikt voor geriefhout en brandhout.

2.4 Ruimtelijke analyse

Het plangebied bestaat uit zes varkensstallen, ca. 50 meter ten zuiden van een woning. De huidige bouwplaats heeft geen historische oorsprong. Vanwege de ligging aan een vrij lange, eigen toegangsweg en de ligging op enige afstand van de openbare weg (respectievelijk 270 meter van de Oude Aaltense weg en 316 meter van de Martin Leliveldstraat), is het erf nauwelijks zichtbaar in het landschap. Bebouwing en beplanting ontnemen het zicht vanaf de Oude Aaltense weg. Vanaf de Martin Leliveldstraat is het plangebied zichtbaar, al ligt het op enige afstand.

De beplanting aan de oostzijde van de schuren is ca 20 jaar oud en bestaat uit een gemengde opstand van loofhoutsoorten. Deze beplanting heeft potentie op uit te groeien tot een fraaie loofhoutsingel. De beplanting aan de zuidzijde van de stallen bestaat uit natuurlijke opslag van wilgen, berken, populier en grote brandnetel. Uitgezonderd enkele berken, heeft deze beplanting geen potentie om uit te groeien tot fatsoenlijke beplanting met toekomstbomen.

3 Voorgenomen activiteit

Er zijn concrete plannen voor de sloop van de varkensstallen en de bouw van drie vrijstaande woningen en een paardenstal op het erf. Op onderstaande afbeelding wordt de huidige en het wenselijke eindbeeld weergegeven.

Huidige (links) en wenselijke nieuwe situatie van het plangebied.

4 Voorstel voor landschappelijke inpassing

4.1 Uitgangspunten

Voorliggend plan beschrijft een voorstel voor de landschappelijke inpassing van het nieuwe erf en een voorstel voor versterking van het omringende landschap. Deze plannen zijn opgesteld aan de hand van uitgangspunten.

4.2 Uitgangspunten voor het opstellen van een erfinpassingsplan

Voorliggend plan is opgesteld op basis van een ruimtelijke analyse. Voor de keuze van type beplanting, beplantingsvormen, positie van de beplanting en hoeveelheid wordt gekeken naar onderstaande uitgangspunten. Deze zijn;

Zichtbaarheid bebouwing

Nieuwe bebouwing, of het nu om woningen of agrarische gebouwen gaat, mag zichtbaar zijn in het (agrarisch) cultuurlandschap. Het uitgangspunt is niet om alle bebouwing achter een 'groene muur' te plaatsen. Landschapsontsierende objecten (zoals opvallende betonnen keerwanden e.d.) worden bij voorkeur wel achter 'groen' geplaatst. Vanwege de ligging op enige afstand tot de openbare weg en de aanwezige beplanting, is het huidige erf niet bijzonder goed zichtbaar in het landschap. Alleen vanuit het westen is zicht op het erf mogelijk.

Streekeigen beplanting

Als plantmateriaal voor nieuwe beplanting wordt streekeigen beplanting gebruikt. Dit is beplanting welke karakteristiek is voor het landschap en geschikt is op de locatie (bodem, water). Naast het aanleggen van beplanting, kan het zinvol zijn om bestaande niet inheemse beplanting te verwijderen en al dan niet te vervangen voor inheems plantmateriaal.

Streekeigen beplanting in het plangebied bestaat uit elzen singels langs kavelgrenzen en kleine elzen geriefhoutbosjes. Door ruilverkaveling zijn abiotische omstandigheden dusdanig gewijzigd, het is er droger geworden, dat ook andere soorten beplanting en beplantingsvormen mogelijk zijn, zoals zomereiken.

Beplanting die van nature niet in de Achterhoek voor komt, zoals coniferen, fijnsparren, laurier, larix, douglas spar en Amerikaanse eiken worden niet opgenomen in het nieuwe eindbeeld. Bestaande niet-inheemse beplanting dient verwijderd te worden. In het plangebied staat geen uitheemse beplanting.

Streekeigen beplantingsvormen

Bij het ontwerp van de erfbeplanting wordt gekeken naar streekeigen beplantingsvormen. In het plangebied vormen elzensingels, solitaire zomereiken op erven en langs kavelgrenzen en knotwilgen streekeigen beplantingsvormen. Struweelhagen behoorden in het verleden tot de streekeigen beplantingsvormen, deze treffen we in het huidige landschap nog maar zelden aan.

Huidige beplanting

De huidige erf- en landschappelijke beplanting op en rond het erf wordt zo veel mogelijk behouden. Daarbij wordt gekeken naar de levensvatbaarheid van de bestaande beplanting. De natuurlijke opslag ten zuiden van de stallen, zal op een enkele toekomstboom na, verwijderd worden.

Erfopzet

Het Gelders Genootschap heeft een advies voor erfopzet opgesteld (Steentjes, 2012). Erfopzet en ontsluiting van het nieuwe erf is overgenomen uit dit advies. Eén van de meest bepalende onderdelen van het advies van het GG is de één-erf gedachte. Hierdoor is gekozen voor een centraal 'pleintje' waaraan de voortuinen grenzen en de woningen niet te 'verschuilen' achter scheerhagen of andere beplanting.

4.3 Het erfinrichtingsplan

Op onderstaande afbeelding wordt de erfopzet van de woningen, de ontsluiting en de landschappelijke inpassing van de woningen weergegeven. Voor de landschappelijke inpassing worden de volgende elementen toegevoegd en werkzaamheden uitgevoerd

- Aanplant solitaire zomereik
- Verwijderen natuurlijke opslag aan de zuidzijde, met uitzondering van enkele ruwe berken met toekomstverwachting (als zijnde een fraaie boom)
- Omzoming weide ten noordwesten van de woningen met een enkele rij elzen en struweelhaag
- Aanplant struweelhaag aan de zuidzijde van de achtertuinen als begrenzing tussen de tuinen en het naastgelegen agrarisch cultuurland
- Behoud loofhoutbosje aan de oostzijde

Erfopzet en erfinpassing van het nieuwe erf.

4.4 Versterking van het landschap

Ter versterking van het landschap wordt voorgesteld om het naastgelegen weiland te omzomen met een enkele rij elzen (noordzijde), een rij solitaire zomereiken aan de westzijde, en een struweelhaag aan de

zuidzijde. Langs een bestaande kavelsloot worden zes knotwilgen geplant. Om vraag van huisdieren aan de beplanting tegen te gaan wordt de landschappelijke beplanting uitgerasterd op minimaal 1,5 meter afstand van de wortelvoet. Er is door initiatiefnemer bewust geen poel of ander nat landschapselement opgenomen in het plan vanwege de angst voor verdrinking van kinderen. Op onderstaande afbeelding wordt de versterking van het landschap op tekening weergegeven.

Voorstel voor versterking van het landschap.

4.5 Inrichtingsmaatregelen

De volgende maatregelen worden genomen om tot het wenselijke eindbeeld te komen.

Aanplant elzensingel

Over een lengte van 215 meter worden een enkele rij elzen geplant. Er wordt gebruik gemaakt van plantmateriaal (bosplantsoen) met een minimale hoogte van 80-100 cm. De elzen worden om de vijf meter geplant. In totaal worden 45 stuks plantsoen geplant.

Algemene plantinstructie voor bosplantsoen (singel en erfbosje)

1. Het aanplanten van een houtwal of singel kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. Gebruik inheems plantmateriaal, wat passend is in de streek.
2. De te beplanten oppervlakte dient te worden bewerkt, dit kan door frezen en/of planten in bewerkte grond.
3. Let op dat u niet te diep plant. De diepte is afhankelijk van de omvang van het wortelstelsel. Steek een gat (houd de grond op de schop), plaats het plantsoen zo dat alleen de wortels in het gat zitten. Gooi de grond weer in het gat, terwijl u het plantsoen vasthoudt. De grond iets aanduwen.
4. Indien u niet direct alle bomen en/of struiken kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen en/of struiken tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan

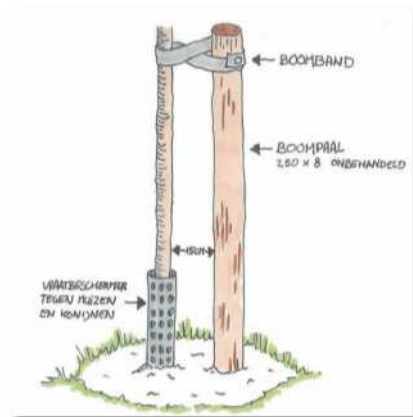
door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

Aanplant solitaire bomen

Er worden tien solitaire, als laanboom gekweekte zomereiken geplant met een minimale omtrek van 14-16cm op 1,5 hoogte boven wortelvoet.

Specifieke plantinstructies voor solitaire bomen

1. Voor het aanplanten is een ruim plantgat noodzakelijk waarin de wortels zich wijd kunnen uitspreiden. Het plantgat dient daarom ongeveer een afmeting te hebben van 70x70x70 cm groot. Spit na het graven de bodem van het plantgat los.
2. Plaats daarna een boompaal van onbehandeld hout naast de boom (maat 250 cm lengte bij 8 cm doorsnede), op ongeveer 15 cm van de boom, aan de kant van de heersende windrichting (dit is meestal het zuidwesten). Bevestig de jonge boom met een brede band aan de boompaal.
3. U kunt nu het plantgat weer dichtgooien. Pas indien nodig bodemverbetering toe door bijvoorbeeld potgrond te mengen met de grond uit het plantgat.
4. Plaats bij een bomengroep de bomen ruim uit elkaar, de minimale plantafstand is 6 meter. Een volwassen boom kan al snel een kroon ontwikkelen van 10 meter breed.

Boom met boompaal.

Raster

De solitaire bomen en de struweelhaag worden beschermd tegen vraat (bast) en vertrapping (wortels). Aan de binnenzijde van de weide wordt een raster of hek geplaatst op minimaal 1,5 meter uit de wortelvoet van de aanplant.

Struweelhaag

Achter de woningen, ten zuiden van de weide en ter hoogte van de stal wordt een struweelhaag geplant. Een struweelhaag is een lijnvormig landschapselement met een aaneengesloten opgaande begroeiing van inheemse, overwegend doornachtige, struiken, die vrij uitmogen groeien. Zo ontstaat een weelderige haag in tegenstelling tot een geknipte haag. Een struweelhaag bestaat uit soorten als meidoorn, sleedoorn, hazelaar, hondsroos, liguster, veldesdoorn en boswilg.

Er wordt één rij bosplantsoen geplant in een plantverband van 1 meter. De totale breedte van de haag is 150 meter. In totaal worden zo'n 150 stuks bosplantsoen geplant.

Voorbeeld van een struweelhaag met geschoren zijkant (Etten, Tappenweg juli 2013)

Knotwilgen

Er worden zes knotwilgen geplant. Als plantmateriaal worden als laanboom gekweekte knotwilgen geplant of wilgenveren worden op de wenselijke (hoogte 2-2,5 meter hoogte) geknot. Het plantmateriaal heeft een minimale stamomtrek van 10-12 cm op 1,5 meter hoogte. Zie voor plantinstructies hierboven (solitaire bomen).

Plantlijst

Onderstaande beplanting wordt aangeplant

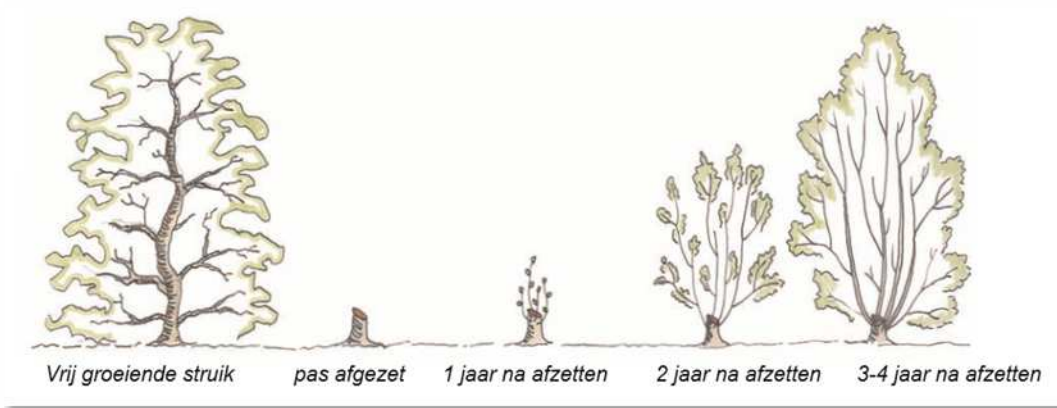
Soort	naam	N stuks	maat	Omtrek
Zomereik	<i>Quercus robur</i>	10		14-16
Knotwilg	<i>Salix alba</i>	6		10-12
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	22	80-120 cm	
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>	22	80-120 cm	
Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>	22	80-120 cm	
Gelderse roos	<i>Viburnum opulus</i>	22	80-120 cm	
Veldesdoorn	<i>Aces campestre</i>	22	80-120 cm	
Liguster	<i>Ligustrum vulgare</i>	22	80-120 cm	
Boswilg	<i>Salix caprea</i>	22	80-120 cm	

4.6 Beheer

De nieuw aangelegde elementen worden als volgt beheerd;

Elzensingel

De elzensingel wordt als een hakhoutsingel beheerd. Dat houdt in dat de singel iedere 12-15 jaar wordt afgezet. Bij het afzetten van elzen worden de stammen ca. 20 cm boven de grond afgezaagd waarna de bomen uitlopen en zo een dichte singel vormen. De originele aanplant met één stam, vormt na het afzetten een meerstammige boom (zie onder).

Hakhoutbeheer. Van een boom met één stam naar een meerstammige boom. Bron: Landschapsbeheer Gelderland.

Struweelhaag

Er wordt onderscheid gemaakt in de struweelhaag aangrenzend aan de achtertuin en op het plein en in de struweelhaag langs de weide.

Erf en tuin

Deze struweelhaag wordt jaarlijks geknipt of geschoren om deze niet tot een wilde, brede haag uit te laten groeien. Deze haag mag periodiek (iedere 10-12 jaar) afgezet worden. Afzetten betekent dat de struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. De struiken groeien uit zichzelf weer uit.

Langs kavelgrens

Deze struweelhaag mag vrijuit groeien tot een brede en hoge haag en wordt niet jaarlijks geschoren. Indien de haag te breed wordt, worden uitlopers afgeknipt of wordt de haag aan één zijde geschoren. Deze haag mag periodiek (iedere 10-12 jaar) afgezet worden. Afzetten betekent dat de struiken tot 10 à 20 cm boven de grond worden afgezaagd. De struiken groeien uit zichzelf weer uit. Tak- en tophout wordt afgevoerd of in een ril in het element gelegd.

Solitaire zomereiken

Geen beheer, mogelijk opkronen als landbouwvoertuigen last hebben van laag hangende takken.

Knotwilgen

De knotwilgen worden periodiek (ieder 8-12) jaar geknot.